

2010-06-02

Beställare:

Botkyrka kommun

147 85 Tumba

Naturinventering i området Eriksberg- Tuna i Botkyrka kommun

Sammanfattning	3
Inledning	3
Uppdraget	3
Bakgrund och allmän beskrivning av området	3
Naturvärdesinventering	4
Metodik	4
Resultat	6
Bedömning av risk för påverkan och effekter	11
Rekommendationer för anpassning av framtida markanvändning till naturmiljövärden	13
Beskrivningar av delområden med naturvärde	14
Källor	24

Rapporten kan citeras som:

Hebert M 2010. *Naturinventering i området Eriksberg-Tuna, Botkyrka kommun*.
Calluna AB, Stockholm.

Projektets organisation: Mova Hebert (projektledare, rapport, inventering, GIS),
Anna Sandström (kvalitetssäkring).

Kontakt för denna rapport: Mova Hebert: moval.hebert@calluna.se

Sammanfattning

Det inventerade området ligger på ömse sidor om Hågelbyleden och sträcker sig från Eriksbergs industriområde ner till Tuna. Området har mycket lång kontinuitet i trädskiktet både vad det gäller ekmiljöer och tallskog.

Området ingår i den regionalt utpekade Bornsjökilen och är en viktig del i den regionala grönstrukturen i Stockholms län. Här finns större, sammanhängande områden som är oexploaterade. Det är därför viktigt att identifiera viktiga spridningsstråk som gör att den biologiska infrastrukturen även fortsättningsvis kan fungera.

Totalt har 19 hektar värdefulla naturmiljöer avgränsats och klassats, det innebär att ungefär en tredjedel av arealen har naturvärden. Drygt hälften av skogsmarksarealen inom det inventerade området är natuvärdesklassad och har värden för främst ek och tall .

För närvarande pågår arbetet med planprogram i området. Den här rapporten gör det möjligt att tidigt identifiera eventuella konflikter mellan fysisk planering och de naturvärden som finns här så att åtgärder kan vidtas.

Rapporten visar att en smal grön länk mellan Tumba och Alby in mot Huddinge och Stockholm i Bornsjökilen riskerar att brytas om exploatering genomförs i områdets norra del. Dessutom riskerar viktiga naturmiljöer med värden för ek, tall och miljöer knutna till åsmaterial att försvinna.

Inledning

Uppdraget

Calluna AB fick i maj 2010 uppdraget att genomföra en naturinventering samt en analys av biologisk infrastrukturen i området mellan Eriksberg och Tuna av Botkyrka kommun (avgränsning, se bild 1). I uppdraget ingick också att översiktligt bedöma vilka naturvärden och vilka spridningsstråk som är viktigast att bevara för att bibehålla en hög biologisk mångfald.

Uppdraget har utförts av Mova Hebert i maj 2010.

Bakgrund och allmän beskrivning av området

Det inventerade området ligger på ömse sidor om Hågelbyleden och sträcker sig från Eriksbergs industriområde ner till Tuna. I programområdet finns höga naturvärden knutna till det gamla odlingslandskapet där trädbärande ängar och skogsbeten var dominerande. Området har mycket lång kontinuitet i trädskiktet både vad det gäller ekmiljöer och tallskog.

För närvarande pågår arbetet med planprogram i området. Den här rapporten gör det möjligt att tidigt identifiera eventuella konflikter mellan fysisk planering och de naturvärden som finns här så att åtgärder kan vidtas.

Bild 1. Det inventerade området är inringat med rött. Väster om området syns sjön Aspen. Runt den gjorde Calluna en allmän ekologisk inventering och analys av spridnings samband 2008.

Naturvärdesinventering

Metodik

I naturvärdesinventeringen (NVI) har delområden och objekt klassats och beskrivits. Områdena har klassats i fyra steg; mycket högt naturvärde (klass 1), högt naturvärde (klass 2), naturvärde (klass 3) och hänsynsområde (område med lägre naturvärde men ändå värt att ta hänsyn till i exploatering, klass 4).

Tabell 1. Naturvärdesklasser (AEI), (metoden byter namn till NVI, naturvärdesinventering)			
Klass NVI	Kommunal naturvård, riktvärde	Naturvärdeskriterier för klass i AEI	Rekommendation exploatering
Mycket Högt naturvärde	Riksintresse (nationellt intresse) eller Länsintresse	Området har de viktigaste huvudkomponenter för ekologisk funktionalitet intakta. Signalarter/ indikatorarter för naturtypen ska finnas. Ofta fyndplats för rödlistade arter. Värdekomponenter som skapar artrikedom och variation i området förhöjer värdet på området.	Alla objekt klassade till mycket högt naturvärde är känsliga för ingrepp och ska ej exploateras.

Högt naturvärde	Kommunalt intresse	Området har någon eller några av de viktigaste huvudkomponenterna för ekologisk funktionalitet kvar men inte alla. Signalarter/ indikatorarter för naturtypen finns i någon del av objektet. Många värdekomponenter som skapar variation och artrikedom kan ersätta förekomsten av flera huvudkomponenter. Landskapsekologiskt värdefulla områden i värde-trakter för en viss naturtyp kan klassas till högt naturvärde.	Vissa objekt i den här klassen bör ej exploateras. Vissa objekt kan vara möjliga att göra intrång i om stor hänsyn visas.
Naturvärde (Framtidsvärde)	Lokalt intresse	Området saknar de viktigaste huvudkomponenterna för ekologisk funktionalitet men har flera värdekomponenter intakta som gör området artrikt och/eller variationsrikt. Området kan sakna de viktigaste huvudkomponenterna för ekologisk funktionalitet men har stor potential att utveckla dem inom 30-50 år.	Vissa objekt kan vara möjliga att göra intrång i om stor hänsyn visas. Vissa objekt kan exploateras utan förlust av större naturvärden men de bör i möjligaste mån undvikas.
Visst naturvärde	Lokalt intresse	Området har vissa förhöjda värden för miljöer som är viktiga i det aktuella spridningssambandet	Vissa objekt kan vara möjliga att göra intrång i om stor hänsyn visas till den spridningsfunktionen.
Utan specifika naturvärden	Vardags-landskap	Objekt som bedömts sakna annat än allmänna värden har inte tilldelats någon klass. Ekologisk funktionalitet saknas.	Det finns små eller inga hinder för att exploatera miljön.

Det inventerade området består av lövskog, tallskog och öppen mark som i huvudsak är bevuxen med vall. Inventeringen genomfördes under maj 2010.

Uppgifter från artdatabanken har inhämtats, liksom utsökningar från artportalen och databaser med skyddad natur och nyckelbiotoper. Uppgifter från Botkyrka kommuns naturvårdsprogramms remissversion har också inhämtats.

För analys av spridningssambandet har uppgifter från artdatabanken använts, liksom uppgifter om olika miljöer som är kända genom skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering, jordartskartan, remissversionen av Botkyrka kommuns naturvårdsprogram, rapporten "Natur i Hågelby-Eriksberg värden och bevarande, underlag till program för området". Uppgifter från det inventerade området har inhämtats och analyserats, men även från angränsande områden.

Resultat

Naturvärdesinventering

Totalt har 19 hektar värdefulla naturmiljöer avgränsats och klassats, det innebär att ungefär en tredjedel av arealen har naturvärden. Andelen skogsmark som är klassad, är ännu högre, drygt hälften av skogsmarksarealen har värden för främst ek och tall inom det inventerade området. (Se tabell nedan och karta på sidan 8)

Även den skog som inte fått någon naturvärdesklass har högre värden än genomsnittlig skogsmark. Värdet finns i ett relativt stort lövsinslag och ett stort inslag av gamla träd. Även åsmaterialet som utgör jordart på vissa ställen har värden ”utöver de normala” för flora och fauna.

Av de naturvärdesklassade områdena har ett område mycket höga naturvärden. Det är en ekmiljö i Eriksberg som omfattar drygt två hektar (område 1, klass 1).

Sex områden har högt naturvärde (klass 2). Det är fem områden med värden för främst ek (sammantaget 4 ha) och ett område med hassel och sälg (2,9 ha).

Även de gamla och grova ekarna väster om Hågelbyleden (delområde 6) får som helhet högt naturvärde. De hyser sannolikt idag en hel del intressanta insektsarter och utgör miljöer för fågel och fladdermöss, även om de fortfarande är i för god kondition för att utgöra riktiga hot-spots för den ekanknutna faunan.

Resterande klassade områden har naturvärde (klass 3), framför allt i form av ekar med enstaka signalarter, inslag av grova träd och ett stort framtidsvärde. Ett par tallmiljöer finns också med här. Antalet rödlistade arter som påträffades vid inventeringen var fem. Fyra trädsvampar samt göktyta. Antalet påträffade signalarter var fyra stycken.

Tabell 2 Tabell med områdesnummer, klass och storlek för funna områden med naturvärden i det inventerade området.

Områdesnummer	Klass	Område	Storlek hektar
1	1	Ekar och blandlövskog intill Eriksbergs industriområde	2,1
2	2	Sluttning med hassel och sälg mot Hågelbyleden	2,9
3	3	Tallskog i sluttning och på hållmark	4,7
4	2	Tre små områden vid Eriksbergs industriområde med ek och triviallöf	0,9; 0,3 och 0,2
5	3	Bryn och åkerholmar mot Hågelbyleden	0,3
6	2	Solitära ekar i gräsvall, omfattar ingen yta, bara de solitära träden och åkerholmarna	-
7	3	Ek och hassel intill betesmark	0,7
8	3	Brant med tall och asp vid Tingshagen	1,3

Naturinventering i området Eriksberg-Tuna
Botkyrka kommun

9	3	Ekhage och brynmiljö vid Tingshagen	0,3
10	2	Ekmiljöer i betad skog	1,2
11	3	Sydvänt bryn med ek	0,5
12	3	Älvestabäcken, ingen yta uppmätt	-
13	0	Blandskog på höjd vid Nibble gamla tomt, ingen yta uppmätt	-
14	3	Bryn med ek vid Nibble gamla tomt	0,9
15	2	Bryn med ek vid Lilla Dalen	0,5
16	3	Hage och bryn med ek vid Tuna	1,9

Spridningssamband

Bornsjökilens värden i hela sin sträckning. I de områden som gränsar till det inventerade området och i det inventerade området finns stora värden i ekmiljöer, tallmiljöer och för arter som lever på eller i åsmaterial.

Anledningen till att avgränsa sökområdet för rödlistade arter till ett större område än utredningsområdet är att miljöerna i det inventerade området hänger ihop med områden i närheten. Sällsynta blommor som finns i åsmiljöerna norr om Albysjön kan sprida sig till och finna lämpliga levnadsmiljöer i utredningsområdet. Detsamma gäller svampar knutna till död ved, marksvampar, insekter och fåglar.

Tallmiljöer är typiska i Södertörns sprickdalslandskap. Det finns många insekter knutna till tallmiljöer där det finns ett stort inslag av död ved. Även vissa vedsvampar är knutna till tall. Rödstart, spillkråka och nattskärria är fåglar som föredrar tallmiljöer. Tallmiljöer i Bornsjökilen påverkar och påverkas av de miljöer som finns bostadsnära i parker och så vidare. Minskar man ytorna av tallskog kommer parker och bostadsnära natur att bli mer utarmad och få ett lägre värde för dem som vistas där. Samma resonemang gäller för ek. Vissa av de insektsarter som är knutna till ek har dessutom dålig spridningsförmåga. För att de ska finnas kvar i ett landskap ska det inte vara mer än ett par hundra meter mellan goda miljöer med gamla ekar.

Åsmiljöerna bildades vid inlandsisens avsmältning. Då avsattes sand, grus och sten i de stora isälvarna. Stockholmsåsen var en av de åsar som bildades. Åsmaterialets finkorniga fraktioner ger bra förutsättningar för kärleväxter och svampar som inte är så vanliga. Åsen skapar en samband med viktiga växtplatser kärleväxter och svampar och insekter ut till Mäläröarna och vidare norr ut till Gömmarens naturreservat.

I den tidigare rapporten "Natur i Hågelby-Eriksberg värden och bevarande, underlag till program för området" visar Calluna att det finns ett samband för tall på bägge sidor om sjön Aspen. Sambandet fortsätter förbi Alby med värdefulla miljöer främst i norra delen av det inventerade området. Längre österut finns åter värdefulla tallmiljöer så även här finns ett samband för tall i söder.

Det samma gäller för ek. Här står i rapporten "Natur i Hågelby-Eriksberg värden och bevarande, underlag till program för området" att det troligen finns ett svagt samband för ek norr ut. Det bekräftar av denna inventering. Även söder ut, öster om Tullinge- och Albysjön fortsätter det.

Passagemöjligheter för vilt i landskapet diskuteras även i rapporten "Natur i Hågelby-Eriksberg värden och bevarande, underlag till program för området". Det samband som finns över Hågelbyleden är idag svagt och ett hinder för många arter. Sambandet fortsätter i huvudsak i nordostlig riktning och koncentreras till passagen till Skansberget-Flottsbro.

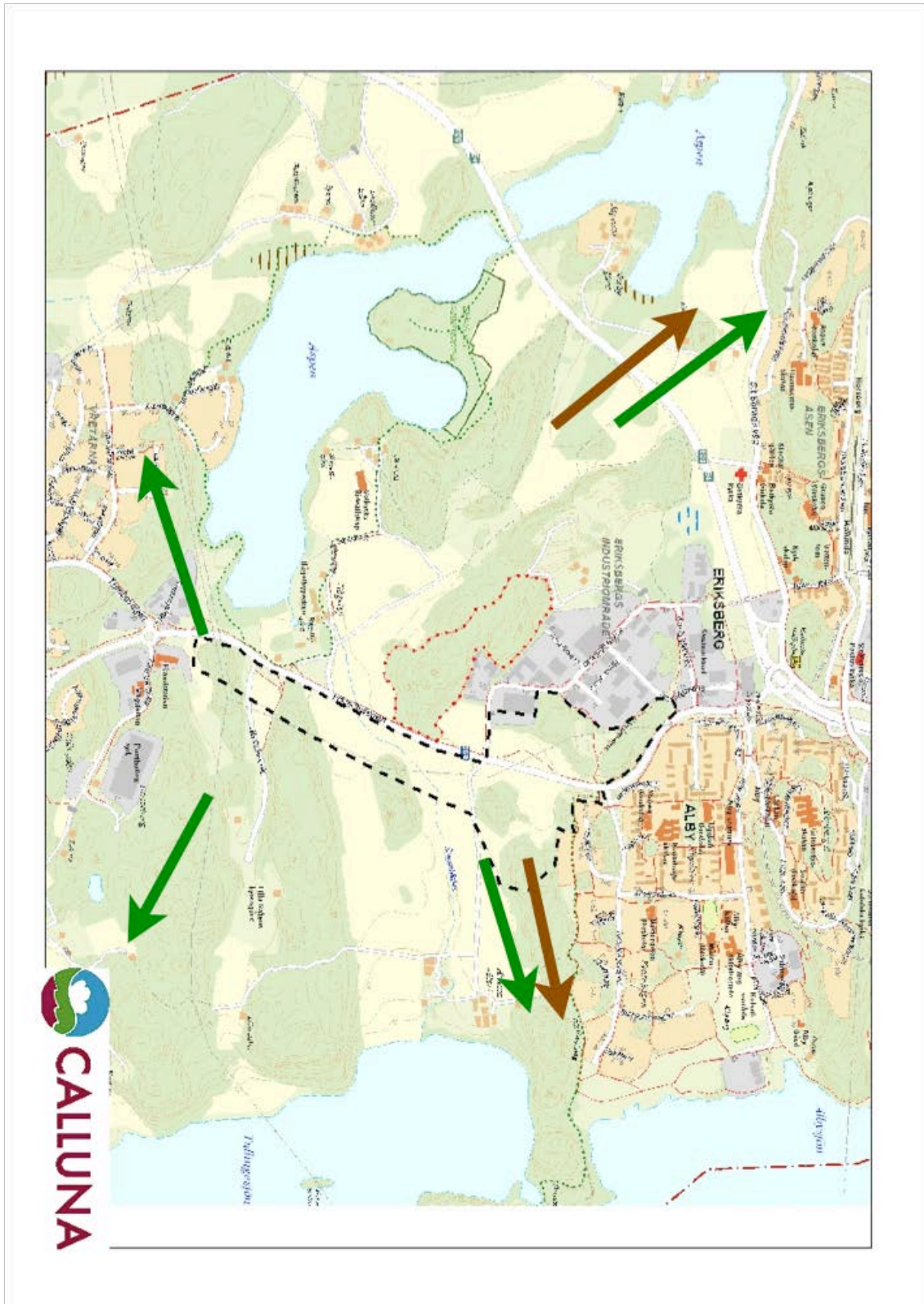

Bild 3 Karta med spridningssamband för ek och tall i grönt och för växter och djur knutna till åsmiljöer i brunt.

Bedömning av risk för påverkan och effekter

En smal grön länk mellan Tumba och Alby in mot Huddinge och Stockholm i Bornsjökilen riskerar att brytas och då försvinner viktiga samband i grönstrukturen. Utbredd bebyggelse i nord-sydlig riktning i avsnittet Eriksberg -Tuna gör att Bornsjökilen bryts. Det medför risk för att:

- Spridning av arter knutna till ek försvåras eller upphör.
- Spridning av arter knutna till tall försvåras.
- Spridning av arter som finns i åsmiljöer försvåras.

Om delområden som bedöms ha naturvärden bebyggs kommer dessutom naturmiljöer viktiga för den biologiska mångfalden att försvinna.

Om oklassade områden bebyggs kan även detta bidra till att sambandet i Bornsjökilen försvagas och att livsmiljöer för många arter får sämre kvalitet och mindre yta. Det medför att:

- Sammanhängande skogsområden försvinner.
- Störningen på djur- och fågellivet ökar i skogsmiljöerna.
- Ökat slitage på omgivande natur eftersom det är vanligt att natur ”städas” från död ved och att den ”privatiseras” med komposter etc.

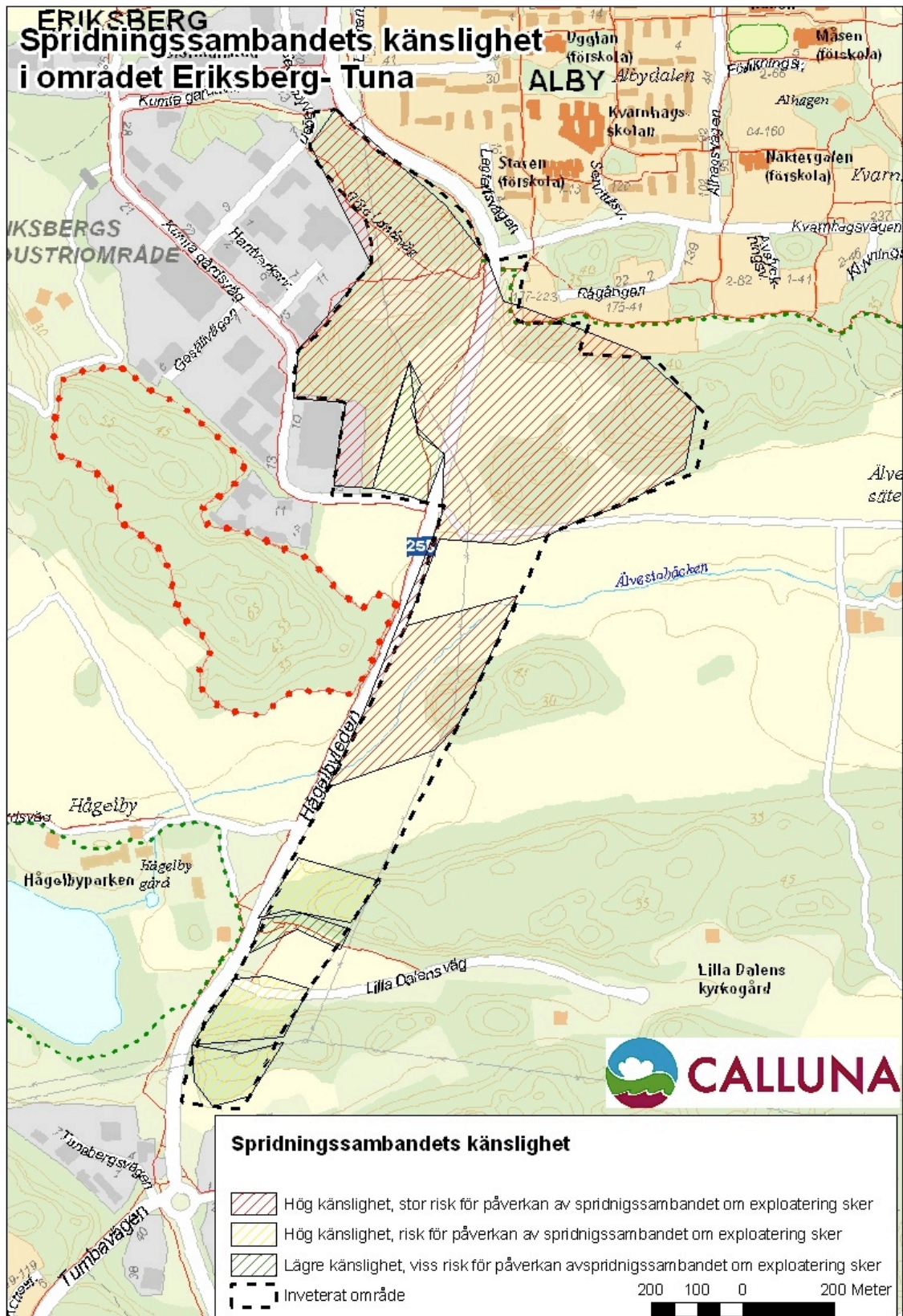

Bild 4 Spridningssambandets känslighet för ek- och tallmiljöer i utredningsområdet

Rekommendationer för anpassning av framtida markanvändning till naturmiljövärden

- Undvik att exploatera i norra delen av området där kopplingen vidare öster ut är som smalast och där den idag redan är trång.
- Utbyggnad söder om Älvestabäcken sker med försiktighet och områden som har värden knutna till ek sparas. Undvik bebyggelse som skär av området i öst-västlig riktning.
- Utredning om hur naturvärdena kan utvecklas i Älvestabäcken.
- Åtgärdsförslag och skötselplan tas fram för den del av Bornsjökilen som finns mellan Alby och Aspen.
- Skötselprogram sätts i verket.
- Förstärkningsåtgärder för ek inarbetas i eventuella vidare planläggning av området.
- Förstärkningsåtgärder för övrig flora och fauna tas fram om det anses finnas behov efter en fördjupad analys.

Beskrivningar av delområden med naturvärde

1. Ekar och blandlövskog intill Eriksbergs industriområde

Naturvärdesklass 1

Naturvärden

Området har mycket höga värden för ek. Det består av minst åtta ekar med en diameter på 120 cm eller grövre och mer än femton ekar med en diameter på cirka 90 centimeter. Det ger ett ekbestånd med stora befintliga värden och med förutsättningar för att värdena finns kvar över tiden. Även ekar i dimensionerna under 90 centimeter finns spridda i beståndet, men även i angränsande delområden.

Signalarten guldlockmossa växer på en ek, på en annan växer ekticka och på ytterligare en blekticka (båda vedsvampar som är rödlistade och klassade som nära hotade). Hotbilden mot arterna består dels i att det finns ett generationsglapp för ek, det saknas träd som kan ersätta dem som nu hyser arterna, dels i att ekmiljöerna växer igen.

På flera av de grova ekarna finns stora partier med död ved, oftast i form av döda grenar. Hål med trädmjöl förekom i olika storlek och exponerade i olika väderstreck.

Sammantaget ger ekarna goda miljöer för den insektsfauna som är knuten till ädellövträd och särskilt ek. God tillgång på insekter och ihåliga träd ger också bra förutsättningar för fåglar och fladdermöss.

Fältskiktet är trivialt, men rikblommande med kirskaål, violer, älggräs och andra blommor som är viktiga nektarkällor för vissa av de insekter som lever i ekarna.

Skogsduva, nötväcka, större hackspett och göktyta är några av de fåglar som gynnas av ekmiljön och som noterades vid besöket. Göktytan är rödlistad och klassad som nära hotad. Göktytan minskar kontinuerligt i den delar av Sverige där den finns kvar. Den livnär sig på insekter och kan inte som de andra hackspettarna hacka ut ett eget bohål, utan är beroende av att de bildas genom röta och eller på annat sätt.

Några av ekarna i området är naturminnen.

I området finns en kontinuitet av triviallöv, både levande och döda sälgbuketter finns i anslutning till stigar och öppna partier. Enstaka grova aspar och björk förekommer liksom högstubbar av björk spritt i området.

Sälg blommor tidigt och förser vårtidiga bin med nektar. Död sälgved och döda björkar ger bra miljöer för skalbaggar och steklar.

Förutom värden knutna till trädsiktet skapar block och stenar viktiga småmiljöer i området. Det ger utrymme för små marklevande djur som kräldjur. Skogsödlor observerades.

Beskrivning

Området ligger intill Eriksbergs industriområde, men är ändå förvånansvärt ostört och utsatt för lite slitage. Den medeltida vägen Gamla Göta landsväg går genom området.

Här finns olikåldrig blandlövskog där björk, sälg, asp, ek eller tall dominerar beroende på markens beskaffenhet och historia. I buskskiktet finns olvon, hassel och fläder. På marken växer vitsippor, smörblommor, humleblomster och andra kärleväxter som är typiska för en näringsrik miljö. På vissa håll är inslagen mer lundartade med viol och ekorrbar.

Känslighet

Området som helhet är känsligt för exploatering. Det är kopplat till de höga värden som finns för ek, med ekar som i dagsläget hyser stora värden och de som kommer att växa in som nya naturvärdesträd framöver. Även sälg och björk har värden som i viss mån understöder värdena för ek, så det är inte heller lämpligt att göra åtgärder som främst påverkar dessa.

2. Sluttning med hassel och sälg mot Hågelbyleden

Naturvärdesklass 2

Naturvärden

Hassel i olika grovlek och ålder dominerar beståndet. Hasselticka förekommer i beståndet. Den är en signalart som förekommer i områden som varit bevuxna med hassel under lång tid och där det förmodligen finns andra sällsynta växter och djur.

I södra delen av området förkommer en hel del sälg.

Sluttningen täckts av ganska finkornigt åsmaterial. Det kan ge förutsättningar för en intressant kärlväxt- och svampflora.

Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Beskrivning

I trädskiktet förekom förutom hassel och sälg enstaka tallar och björk. Underifrån kommer en del gran. I fältskiktet påträffades vanliga arter som liljekonvalj, vitsippa och vispstarr men även buskviol och tandrot som signalerar en rikare miljö och som gynnas av att det finns kalk i underlaget.

Känslighet

Området som helhet är känsligt för exploatering. Om området exploateras är det svårt att bevara värdena som är knutna både till markförhållanden, hydrologi och beståndskontinuitet hos hassel.

3. Tallskog i sluttning och på hällmark

Naturvärdesklass 3

Naturvärden

Naturvärdena utgörs av de grova tallar som finns i området, många med en diameter på fyra dm eller mer. Döda tallar förekommer också, men relativt sparsamt. Tallticka (rödlistad som nära hotad) förekommer på ett par olika platser, liksom hackhål av spillkråka.

Döda björkar angripna av fnöskticka tillför värden för flera insektsgrupper. Det finns inslag av ek i olika grovlek med en diameter på fem dm.

I sluttningen utgör det finkorniga materialet ett värde och intressanta kärlväxt- och svamparter kan förekomma.

Beskrivning

Tallskogsdominerat område, dels på sluttningen mot öster med åsmaterial, dels på hällmark. Björk finns spritt i området. I buskskiktet växer en, olvon, hassel, gran och björk. Fältskiktet domineras av blåbär och lingon. Blåsippa växer i sluttningen och på hällarna växer renlavar.

Känslighet

Området ligger i den smalaste delen av spridningssambandet för Bornsjökilen, i området mellan Alby och Tuna, och är känsligt för exploatering.

4. Tre små områden vid Eriksbergs industriområde med ek och triviallö

Naturvärdesklass 2

Naturvärden

Områden med förekomst av ekar med en diameter runt 120 cm. Ekarna har värde för insekter knutna till ek. I områdena finns även inslag av döda träd och död ved i form av döda grenar och andra döda delar på vissa av ekarna.

I området finns även god förekomst av ekar som står på tillväxt och som är viktiga för att bevara värdena för ek över tiden.

Sälg och björk i området är delvis grov och inslag av döda träd förekommer. Det ger värden för insekter och för fåglar. I buskskiktet och fältskiktet förekommer blommande buskar och örter som kompletterar miljön.

Områdena är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Beskrivning

Tre olika små delområden med ek, sälg och björk i trädskiktet. Det sydligaste området ligger i anslutning till Segersby gamla tomt, här finns och rester efter en källare och en liten öppen gräsmark.

Det finns ganska gott om död ved av de ingående trädslagen. I buskskiktet förekommer bärande buskar som nypon, slån och olvon. I fältskiktet växer vitsippa, gökärt och majsmörblomma.

Känslighet

Områdena är små och värdena är knutna till att det finns blommande örter och buskar och ett värdefullt trädskikt. Det försvinner i stora delar om området bebyggs. Vissa värden för ek går att bevara och utveckla om ekarna sparas. Områdena ligger i den smalaste delen av spridningssambandet för Bornsjökilen, i området mellan Alby och Tuna, och är känsligt för exploatering.

5. Bryn och åkerholmar mot Hågelbyleden

Naturvärdesklass 3

Naturvärden

I brynet växer ek, sälg, björk och asp. På åkerholmarna växer vildapel och en på den södra och en stor sälg på den norra. Här finns också ett fint stenröse. Naturvärdet utgörs av den solbelysta brynmiljön i kombination med ekarna, bärande träd och buskar och triviallö. Tillsammans är miljöerna värdefulla för vedlevande insekter, fåglar, fladdermöss och kräldjur.

Beskrivning

Brynet är delvis ganska slutet hassel och lönn, men till stora delar är det solbelyst och luftigt.

Bild 5 Bryn och åkerholmar (område 5) och solitära ekar (område 6) synliga från Hågelbyleden

Känslighet

Området ligger i den smalaste delen av spridningssambandet för Bornsjökilen, i området mellan Alby och Tuna, och är känsligt för exploatering. Områdets värden försvinner om den solbelysta läget försvinner eller om alltför stora ytor tas i anspråk. Visst värde bevaras lokalt om ekarna sparas vid en exploatering.

6. Solitära ekar i gräsvall

Naturvärdesklass 2

Naturvärden

Sammanfattningsvis är ekarna för vitala för att de ska få högsta naturvärde. Dock kan de redan nu ha höga värden för insekter, fladdermöss och fågel. Värdet kommer att öka över tiden. Korallticka som är rödlistad som nära hotad fanns vid en av ekarna.

Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Beskrivning

Området består av vallodling med ängsgröe som dominerande inslag intill Hågelbyleden. Spritt i gräsmarken finns solitära ekar.

Sju ekar spridda i vallodlingen mellan Eriksberg och Hågelbyleden här i ordning från söder till norr:

1. 120 cm i diameter, ett helt vitalt träd
2. 150 cm i diameter, inslag av döda grenar. Trädet är beskuret på den sida som vetter mot Hågelbyleden. I trädet häckar stare.

3. 150-170 cm i diameter. Trädet har stora svulster nedtill på stammen och partier med död ved och håligheter. Vid trädbasen finns rester av korallticka, en rödlistad (i klassen nära hotad) trädlevande svamp som växer vid basen vid gamla ekar.
4. 120 cm i diameter. Har partier av död ved och håligheter. Eken är beskuren och växer precis intill parkvägen. Under den växer nypon (bild 6).
5. 120 cm i diameter. Saknar i stort sett inslag av död ved.
6. 120 cm i diameter. Har partier på stammen som saknar bark och som är bra grogrund för vedlevande insekter. Under den växer snärjmåra, väddklint och brännässla.
7. 140 cm i diameter, växer intill parkvägen. Har partier med död ved.

Känslighet

Ekarnas värde kan till viss del bevaras vid en exploatering av omkringliggande område, om man tar hänsyn till behov att ekarna behöver solinstrålning för att bibehålla och utveckla naturvärden. En exploatering får inte skära av spridningssambandet som finns för både tall och ek. Det är redan svagt genom att det är så smalt och med stort avstånd mellan värdefulla miljöer för de känsligaste arterna.

Åtgärder

Innan en exploatering planeras bör man utreda om det går att förstärka den korridor som finns i kopplingen mellan Aspen-Eriksberg och vidare bort mot Albysjön och Flottsbro-området.

Åtgärder som kan stärka sambandet är nyanläggning av miljöer eller skötsel och restaureringsåtgärder.

7. Ek och hassel intill betesmark

Naturvärdesklass 3

Naturvärden

I en sluttning mot söder växer ett bestånd med ek och hassel. En ek med dimensionen 120 cm står solljust och har stora partier av död ved i stam och grenar. I övrigt förekommer flera ekar i dimensionerna 60- 100 cm.

Den grövsta träden här har redan idag ett värde för insekter knuta till ek, och förekomsten av ekar med klenare dimensioner utgör ett framtidsvärde. Hassel förekommer också och i buskskiktet växer bärande träd och buskar.

Underlaget består av finkornigt åsmaterial och det kan ge goda förutsättningar för en värdefull kärlväxt- och svampflora.

Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Beskrivning

Område med hassel och ek i anslutning till en hällmark som är talldominerad, men som även den har inslag av ek. I buskskiktet växer förutom rönn och fläder även björk och sälg. I fältskiktet växer lundgröe, blåbär och vispstarr.

Känslighet

Området ligger i den smalaste delen av spridningssambandet för Bornsjökilen, i området mellan Alby och Tuna, och är känsligt för exploatering. Naturvärdena är knutna till att det finns

blommande örter och buskar och ett värdefullt trädskikt. Det försvinner i stora delar om området bebyggs.

8. Brant med tall och asp vid Tingshagen

Naturvärdesklass 3

Naturvärden

I branten finns inslag av gamla grova aspar och tallar och inslag av död ved, både stående träd och lågor, främst tall. Området är beskrivet som naturvärde i skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.

Beskrivning

Brant mot söder med ganska gamla träd och förekomst av död ved. I fältsikt växer triviala arter. Branterna är till stora delen klädda med mossor. Varfågel satt i en asptopp och spanade.

Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Känslighet

Området är litet och hyser inga stora naturvärden, men det ligger där Bornsjökilen är som smalast och där det finns ett tydligt samband för ek- och tallmiljöer. En exploatering här skulle göra att sambandet tunnades ut ytterligare.

9. Ekhage och brynmiljö vid Tingshagen

Naturvärdesklass 3

Naturvärden

Hage med förekomst av grov ek och tall. Området är beskrivet som naturvärde i skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Beskrivning

Hagmark med inslag av grova tallar och ek. Fältskiktet är artfattigt utan de värden som förknippas med betesmarker.

Känslighet

Se föregående område.

10. Ekmiljöer i betad skog

Naturvärdesklass 2

Naturvärden

I området som delvis ligger i en betad hage finns två grova ekar med en diameter på över 120 cm. Ytterligare en död liggande ek i samma storlek finns i det norra brynet. I de öppna delarna av hagen finns ytterligare ett par grova ekar. Det är ganska gott om död ved i området.

Området är del av nyckelbiotop enligt skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Inga signalarter eller rödlistade arter noterades i denna miljö, men den bedöms ändå ha högt naturvärde och goda förutsättningar att hysa ovanliga arter. Området är också viktigt för spridningssambandet i Bornsjökilens innersta del.

Beskrivning

Dunge med blandlövsskog i betesmark som har stort inslag av ek som delvis är grov. Den liggande grova eken hade en ålder på 220 år då den föll, och ungefär samma diameter som de andra stora ekarna i hela det inventerade området, runt 120 cm.

Förutom de grova ekarna finns klenare ekar, men de står i de flesta falla så trångt så att det skulle behövas skötselåtgärder för att de ska utvecklas till värdefulla naturvärdesträd.

I övrigt förekommer asp, tall och björk. I fältskiktet växer lundgröe, harsyra och vitsippa.

Känslighet

Området ligger där Bornsjökilen är som smalast och där det finns ett tydligt samband för ek- och tallmiljöer. En exploatering här skulle göra att sambandet tunnas ut ytterligare.

Bild 6 Rester av gammal ek som vält i betesmark (delområde 10)

11. Sydvänt bryn med ek

Naturvärdesklass 3

Naturvärde

I det södra brynet av dungen växer ekar och brynet sträcker sig långt åt öster. Den solbelysta miljön med bärande buskar och ekar utgör ett naturvärde. Inga rödlistade arter eller signalarter noterades, men området bedöms viktigt för spridningen i Bornsjökilen. Området är del av samma nyckelbiotop som föregående delområde. Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Beskrivning

Brynmiljö med ek och bärande buskar som hägg och nypon. Björk och gran kommer underifrån och gör brynet ganska tätt.

Känslighet

Området ligger där Bornsjökilen är som smalast och där det finns ett tydligt samband för ek- och tallmiljöer. En exploatering här skulle göra att sambandet tunnare ut ytterligare.

12. Älvestabäcken

Naturvärdesklass 3

Naturvärde

Meandring och trädbevuxen bäckfåra ger goda förutsättningar för värden i den östra delen av bäcken (utanför det inventerade området). Äldre inventeringar har visat att äkta målarmussla (rödlistad i klassen nära hotad) förekommer liksom bäckbagge, som kan sägas indikera rent vatten. Bäcken omfattas av strandskydd på 100 meter. Bäcken är uppmärksam i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen)..

Beskrivning

Bäck som rinner från Aspen mot Albysjön. I inventeringsområdet är den delvis kulverterad och utträtad och saknar skuggande träd eller buskskikt.

Känslighet

Bäcken är känslig för minskad tillrinning och ökad föroreningsbelastning.

Åtgärder

För att förbättra förutsättningarna för faunan i bäcken skulle det vara positivt att låta en träd och buskar komma upp på ömse sidor av bäckfåran. Det ger skugga, sänker vattentemperaturen och förbättrar syresituationen under sommaren. Nedfallande löv och grenar bidrar till att skapa bra miljöer och föda åt t.ex. sländor och snäckor i bäcken.

Om träd och buskar planteras blir miljön mer attraktiv ur friluftssynpunkt. En grusad gångväg skulle dessutom göra området mer tillgängligt.

Om trädbården blir tillräckligt bred och innehåller ek norr om bäcken kan det förbättra spridningssambandet för ek vidare öster ut.

13. Blandskog på höjd vid Nibble gamla tomt

Naturvärdesklass 0

Naturvärden

Blandskog med tall, asp och sälg. Inslag av grova träd och döda träd förekommer.

Området har vissa värden i form av gamla träd och ett inslag av död ved. Det är också del av en ganska isolerad trädmiljö i Bornsjökilens inre del och kan vara viktig för spridning för vanliga arter som vill ha skydd av skog och träd. Den kan på sikt hysa mer specifika värden för arter som är beroende av tall.

Beskrivning

Blandskog på hållmark med delvis stort inslag av död ved. Tall är det dominerande trädslaget, men med inslag av asp och sälg förekommer där det finns någon jordmån. Den döda veden består till största delen av sälgved. I buskskiktet förekommer gran. Hållmarkerna är bevuxna med smalbladiga gräs, mossor och lavar.

Känslighet

Inga signalarter eller rödlistade arter noterades i denna miljö, men den bedöms ändå ha förhöjt naturvärde jämfört med ”vanlig” skog. Området är också viktigt för spridningssambandet i Bornsjökilens innersta del. Beståndet är litet men viktigt för spridningssambandet i Bornsjökilen.

14. Bryn med ek vid Nibble gamla tomt

Naturvärdesklass 3

Naturvärde

I det södra brynet växer asp och ek. Området är viktigt för spridningen i Bornsjökilen.

Beskrivning

Brynmiljö med ek och asp och bärande buskar som hägg och nypon. Björk och gran kommer underifrån och gör brynet ganska tät.

Känslighet

Området ligger där Bornsjökilen är som smalast och där det finns ett tydligt samband för ek- och tallmiljöer. En exploatering här skulle göra att sambandet tunnas ut ytterligare.

15. Bryn med ek vid Lilla Dalen

Naturvärdesklass 2

Naturvärde

I det södra brynet växer asp och ek. Området är viktigt för spridningen i Bornsjökilen. Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Beskrivning

Brynmiljö med ek och tall och bärande buskar som hägg och nypon.

Känslighet

Området ligger där Bornsjökilen är som smalast och där det finns ett tydligt samband för ek- och tallmiljöer. En exploatering här skulle göra att sambandet tunnas ut ytterligare.

Bild 7 Hage och bryn (delområde 16)

16. Hage och bryn vid Tuna

Naturvärdesklass 3

Naturvärde

Hage med ganska unga träd, men med äldre och tall och ek i den södra delen. Inga rödlistade arter eller signalarter noterades, men området bedöms viktigt för spridningen i Bornsjökilen. Bärande buskar kompletterar ekmiljön och är värdefulla för en del av de insekter som är knutna till ek och för många fåglar. Området är uppmärksammat i det kommande naturvårdsprogrammet (i remissversionen).

Beskrivning

Hage med ek, tall och asp och bärande buskar som oxbär, slån i buskskiktet. I fältskiktet växer blåbär, lundgröe, gullviva (några få), viol och grässtjärnblomma.

Känslighet

Området ligger där Bornsjökilen är som smalast och där det finns ett tydligt samband för ek- och tallmiljöer. En exploatering här skulle göra att sambandet tunnas ut ytterligare.

Källor

Botkyrka kommun naturvårdsprogram remissversion.

Regionplane- och trafikkontoret. 2004: Bornsjökilen. Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar. Rapport 8:2004.

Sandström A & Wahlman H. 2008. *Natur i Hågelby-Eriksbergå värden och bevarande, underlag till program för området*. Calluna AB, Linköping.

Skogsstyrelsen 2000: Signalarter, indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer

Digitalt material:

Utdrag från Skogsstyrelsen: http://www.svo.se/minskog/templates/svo_se_vanlig.asp?id=10440

Utdrag från Artdatabanken 20100519

Utdrag från SGUs jordartskarta: "SGUs kartsvisare, jordarter detaljerad information"

Sökningar från artportalen: www.artportalen.se

Artfakta om rödlistade arter från Artdatabanken: <http://snotra.artdata.slu.se/artfakta/GetSpecies.aspx?SearchType=Advanced>

